

NICOLAE GOSTAR

La 23 octombrie 1978 s-a stins din viață, pe neașteptate și mult prea devreme, profesorul Nicolae Gostar. Moartea sa, declanșată de o boală care i-a măcinat pe ascuns energiile, a venit fulgerător și a uluit, provocând deopotrivă durere și regrete în inimile aceloră în mijlocul cărora a trăit, a muncit și a creat.

S-a născut la Deva (2 martie 1922) și tot acolo a urmat școala primară, iar apoi liceul „Decembrie 1918”, pe care l-a absolvit în 1942. În același an, în condițiile grele ale războiului, s-a înscris ca student la Universitatea din Cluj-Napoca. După ce în 1944 a fost încorporat ca militar și a participat la luptele de pe frontul din Transilvania, Nicolae Gostar a revenit și și-a încheiat studiile universitare în 1947 cu calificativul *Magna cum Laude*. În anul următor (1948), Facultatea de istorie a Universității din Cluj-Napoca l-a numit asistent la disciplina de „Istorie universală veche”, iar la 1 septembrie 1957, așadar numai după două nouă ani, el ocupa prin concurs postul de conferențiar pentru aceeași disciplină la Facultatea de istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași.

Nicolae Gostar venea la Iași în momentul în care, după o activitate de nouă ani ca asistent în mediul universitar de la Cluj-Napoca, profilul preocupărilor sale era bine conturat, iar pregătirea sa consolidată. El se formase la exigența unor renumiți și recunoscuți profesori, cum erau Constantin Daicoviciu, Theodor Naum, Ștefan Bezdechi și Mihail Macrea. Pentru orașul Cluj-Napoca și Universitatea de acolo a păstrat o amintire puternică, iar de magistrul său cel mai apropiat, profesorul Constantin Daicoviciu, s-a simțit legat până la sfârșitul vieții. Scrisorile care s-au păstrat sînt o mărturie că el a apelat întotdeauna la sfaturile profesorului de odinioară. Revenea la Cluj-Napoca cu emoție, întotdeauna cu nostalgia anilor de tinerețe și de împliniri, păstrînd cu grijă, undeva în lăuntru său, amintirea profesorilor și a colegilor. A fost un om de suflet, un coleg admirabil și un prieten devotat, îndrăgostit de viață, de oameni și de istorie. A trăit puțin, dar intens.

Nicolae Gostar venea la Universitatea din Iași, unde avea ca predecesori pe Teohari Antonescu, Oreste Tafrali, Paul Nicorescu, Radu Vulpe și Dumitru Tudor. Misiunea ce i se încredința la cei 35 de ani, cît avea pe atunci, era onorantă, dar și dificilă. El s-a dovedit un urmaș demn, slujind cu dăruire și competență învățămîntul și cercetarea științifică. În fața studenților se prezenta cu prelegeri de înaltă ținută, prin care știa să le trezească interesul pentru istorie, iar la examene era exigent și drept în aprecieri. Studenții l-au îndrăgit pentru ceea ce profesorul știa și le dăruia cu mărinimie, pentru îndrumările prompte, pentru felul în care știa să se apropie de ei. Cabinetul său de lucru era oricînd deschis pentru studenți, pe care profesorul îi aștepta, făcîndu-și timp să-i asculte și să-i ajute. Tot acolo întîlneau adesea foști absolvenți, care, în trecere prin Iași, veneau să revadă pe profesorul de la care avuseseră atîtea de învățat.

Așa cum de multe ori s-a spus, a fost un om al cărții. Fără să se rupă de viață, a trăit între cărți și a păstrat adînc în tainele lor, pentru a le înțelege sensul și a le da, prin ceea ce scria, o altă dimensiune. Avea un adevărat cult pentru carte și o grijă permanentă pentru a-și alcătui o bibliotecă de profil, de care avea mare nevoie la Iași. A adunat cu răbdare și a făcut multe sacrificii pentru a ajunge în posesia cărților rare sau a aceloră nou apărute. Această prețuire venea din partea omului de știință care știa cîtă trudă și pricepere erau necesare pentru a elabora o carte.

Lucrările și le-a scris cu grijă și cu o permanentă dorință de a nu greși. Fiecare lucrare era construită metodic, iar opiniile și le întemeia pe argumente adunate și filtrate de-a lungul multor ani. Nu se grăbea și nu urmărea senzaționalul. Își formula cu atenție ideile, căutând să găsească nuanțarea lor cea mai potrivită. Nu cultiva amănuntul, dar ținea la el, încercând să-i înțeleagă toate sensurile și să-i atribuie locul cuvenit. Scria mult — așa cum avea să se constate abia după dispariția sa — dar încredința tiparului cite puțin, deoarece era convins că, prin trudă și meditație prelungită, ar putea fi mai profund. Nu era teamă, ci responsabilitate față de adevăr.

Nicolae Gostar a fost epigrafist, arheolog și un foarte bun cunoscător al textelor literare antice. El nu a lăsat volume impresionante, dar a pregătit multe din acele cărămizi necesare la realizarea operelor monumentale. Intenția sa de a scrie o istorie a războaielor daco-romane, pe care o mărturisese uneori, nu a mai putut fi îndeplinită. Trebuie remarcate însă contribuțiile sale substanțiale referitoare la istoria dacilor și la istoria romanilor în Dacia. Însăși teza de doctorat despre *Marele monument funerar roman de la Adamclisi — studiu epigrafic*, aflată deocamdată în manuscris, a fost concepută ca o lucrare pregătitoare pentru acea mare sinteză despre războaiele daco-romane.

Ca arheolog a fost prezent pe marile șantiere din Munții Orăștiei, participând la dezvelirea cetăților dacice și a orașului roman Ulpia Traiana Sarmizegetusa. Cercetări arheologice de amploare a inițiat mai ales după ce s-a stabilit la Iași. La Piatra Neamț, pe înălțimea Bitca Doamnei, avea să dezvelească cea mai puternică cetate dacică de la răsărit de Carpați din perioada lui Burebista și Decebal, prin care aducea încă o dovadă în sprijinul ideii „... unei înalte culturi dacice, ... atît de unitară, din Transilvania pînă în Moldova”. Tot el a reluat săpăturile făcute de V. Pârvan și apoi de Gh. Ștefan la Barboși, aducînd contribuții de o valoare unanim recunoscută cu privire la prezența romană în sudul Moldovei. Cu puțin înainte de a pleca dintre noi, își începuse activitatea pe un șantier arheologic de mare dificultate, pentru a cerceta valul de pămînt din nordul Moldovei. Prezența lui a putut fi semnalată pe multe alte șantiere. Remarcabilă a fost adaptarea rapidă a profesorului Nicolae Gostar la condițiile impuse de cercetarea arheologică din Moldova. Fără a părăsi vechile preocupări, el a înțeles că prezența lui pe șantierele arheologice din această zonă era absolut necesară. Și-a făcut datoria cu prisosință pînă la sfîrșitul vieții.

Nicolae Gostar a fost un colaborator activ al publicației *Arheologia Moldovei*. Ca membru în comitetul de redacție a susținut cu tărie publicarea cit mai multor lucrări cu privire la descoperirile romane, oferind el însuși spre publicare ample și valoroase studii. Membrii comitetului de redacție, ca și toți colegii sectorului de istorie veche și arheologie de la Institutul de istorie și arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, își exprimă îndurerăți regretul profund pentru dispariția prematură a colaboratorului atît de apropiat, a prietenului sincer și devotat, profesorul Nicolae Gostar, căruia îi vor păstra o vie amintire.

ION IONIȚĂ